

arkivrapport

Fornlämning Västerljung 64:1, Vackebol 1:6, Västerljung socken, Trosa kommun, Södermanlands län. Arkeologisk undersökning i form av återställning.

Ingeborg Svensson

Sammanfattning

Sörmlands Arkeologi AB har utfört en arkeologisk undersökning i form av återställning av markskador inom fornlämningsområdet till fornlämning Västerljung 64:1. Fornlämningen utgörs av en grav i form av en ensamliggande stensättning, vars närområde skadats i samband med skogsbruksåtgärder. Skadorna utgjordes av djupa körskador och plantering/självsådd av tallplantor. Återställningen omfattade igenläggning av hjulspåren samt borttagande av tall- och granplantor på och i nära anslutning till stensättningen. Arbetet dokumenterades genom fotografering, beskrivning och inmätning.

Inledning

I enlighet med länsstyrelsens beslut (1st dnr 431-6049-2016) har Sörmlands Arkeologi AB utfört en arkeologisk undersökning i form av återställning av markskador inom fornlämningsområdet till ovan nämnda fornlämning. Fältarbetet genomfördes 2016-11-30 av Ingeborg Svensson, arkeolog på Sörmlands Arkeologi AB.

Återställningsarbete genomfördes med anledning av att Länsstyrelsen i Södermanlands län blivit uppmärksam på att de skogsbruksåtgärder som genomförts i området, inte tagit hänsyn till de villkor som gällt i länsstyrelsens tillståndsgivandet från år 2010 (1st dnr 431-4183-2010). Djupa körskador hade uppkommit på ett avstånd av cirka en meter från graven och markberedning hade genomförts i närheten av fornlämningen (inom villkorad zon). Därutöver låg det ris i för stor omfattning i närområdet till stensättningen och gran- och tallplantor hade planterats, alternativt självsått sig, på graven och i nära anslutning till densamma.

Med anledning av det ovanstående fattade Länsstyrelsen i Södermanlands län, med stöd av 2 kap 12 § Kulturmiljölagen (SFS 1988:950), beslut om att en arkeologisk undersökning i form av återställning av markskadorna skulle genomföras. Ansvarig för kostnaden var markägaren Arne Karlsson.

Enligt länsstyrelsens beslut skulle de djupa körskadorna närmast stensättningen åtgärdas inom en sträcka av cirka 15 meter, räknat från kanten av fornlämningen och ut på den avsats där graven ligger. Tall- och granplantor på och i direkt anslutning till stensättningen skulle avlägsnas och högen med ris skulle spridas ut på ett behörigt avstånd från fornlämningen. Den sistnämnda åtgärden kunde utföras av markägaren själv, utan medverkan av arkeolog.

Stensättningen (Västerljung 64:1) ligger i avverkad skogsmark på en avsats (25-30 m ö h) av en moränhöjd med sluttning mot SSV. Skogspartiet är beläget drygt 600 meter norr om Vackebol Gård som ligger cirka sju kilometer sydväst om Västerljung (se bilaga 1-3).

Syfte & målsättning

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att återställa körskadorna i området närmast stensättningen. Ambitionen var att körskadorna återställdes på ett sådant sätt att upplevelsevärdet av stensättningen fortsatt inte påverkas negativt i någon större utsträckning.

Genomförande & resultat

Stensättningen (Västerljung 64:1) är rund, cirka 8 meter i diameter och 0,5 meter hög. Fyllningen utgörs av 0,3-0,6 meter stora stenar, vilka är övermossade. Graven ligger på en avsats av ett höjdparti och har ett exponerat läge mot dalgången i sydöst. Graven omgärdades av kulturstubbar. På och intill stensättningar hade tall- och granplantor slagit rot. Strax öster om stensättningen syntes två kraftiga hjulspår (idag övertorvade), vilka sträckte sig i nord-sydlig riktning. Hjulspåren var mellan 0,5 och 1 m breda och cirka 0,20-0,50 meter djupa. Väster om graven låg en hög med ris. Ett mindre antal grenar låg även på själva stensättningen.

Hjulspåren fylldes igen och jämnades till med hjälp av grävmaskin som tillhandahölls av fastighetsägaren. Materialet för återställning hämtades i närområdet. Inget fyndmaterial kunde konstateras i markskadorna i samband med arbetet. Tall- och granplantor på och i nära anslutning till stensättningen togs bort. De grenar som låg på graven plockades bort. Arbetet dokumenteras genom inmätning med handburen GPS, fotografering och beskrivande text. Vid samma tillfälle flyttades en rishög som låg i närheten av graven. Riset spreds på behörigt avstånd från stensättningen. Arbetet genomfördes av fastighetsägare Arne Karlsson, Vackebol gård.

Bilagor

- Bilaga 1. Utdrag ur Sverigekartan med platsen för fornlämningen markerad. Skala 1:1000 000
- Bilaga 2. Utdrag ur Terrängkartan med platsen för fornlämningen markerad. Skala 1:50 000.
- Bilaga 3. Utdrag ur Fastighetskartan med uttag från FMIS och fornlämning Västerljung 64:1 markerad. Skala 1:10 000
- Bilaga 4. Plan över stensättningen och återställda körspår. Skala 1:100.
- Bilaga 5. Fotografier

Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 1628
Länsstyrelsens dnr: 431-6049-2016
Tid för undersökningen: 2016-11-30
Personal: Ingeborg Svensson
Belägenhet: N (x) 6527198 E (y) 639445
Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Höjdsystem: RH 2000

Inga fynd tillvaratogs i samband med den arkeologiska insatsen. Inget analogt dokumentationsmaterial utöver rapporten föreligger. Digital dokumentation förvaras hos Sörmlands Arkeologi AB i väntan på meddelande från ATA angående rutiner för leverans av digitalt material.

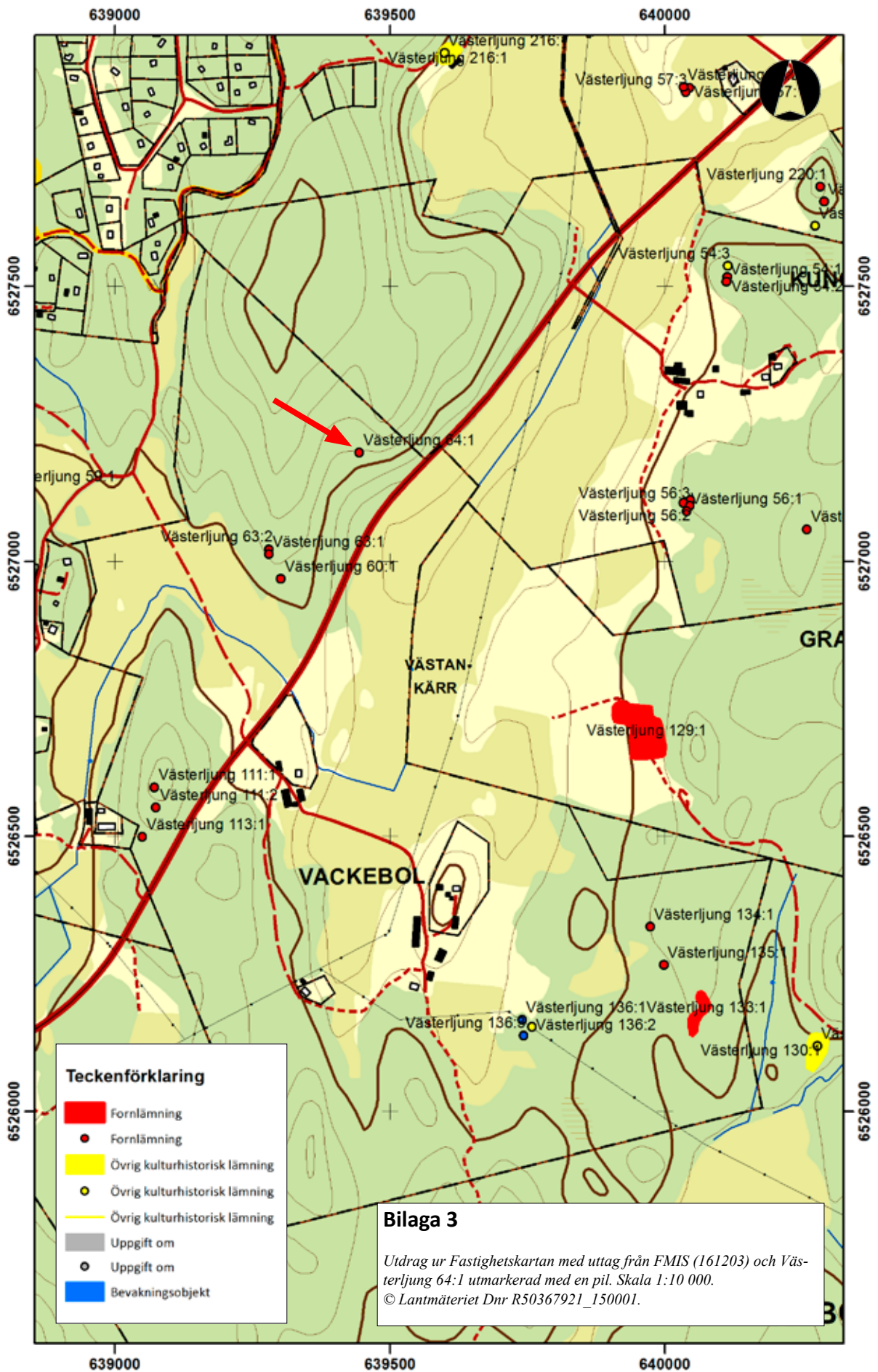
Bilagor

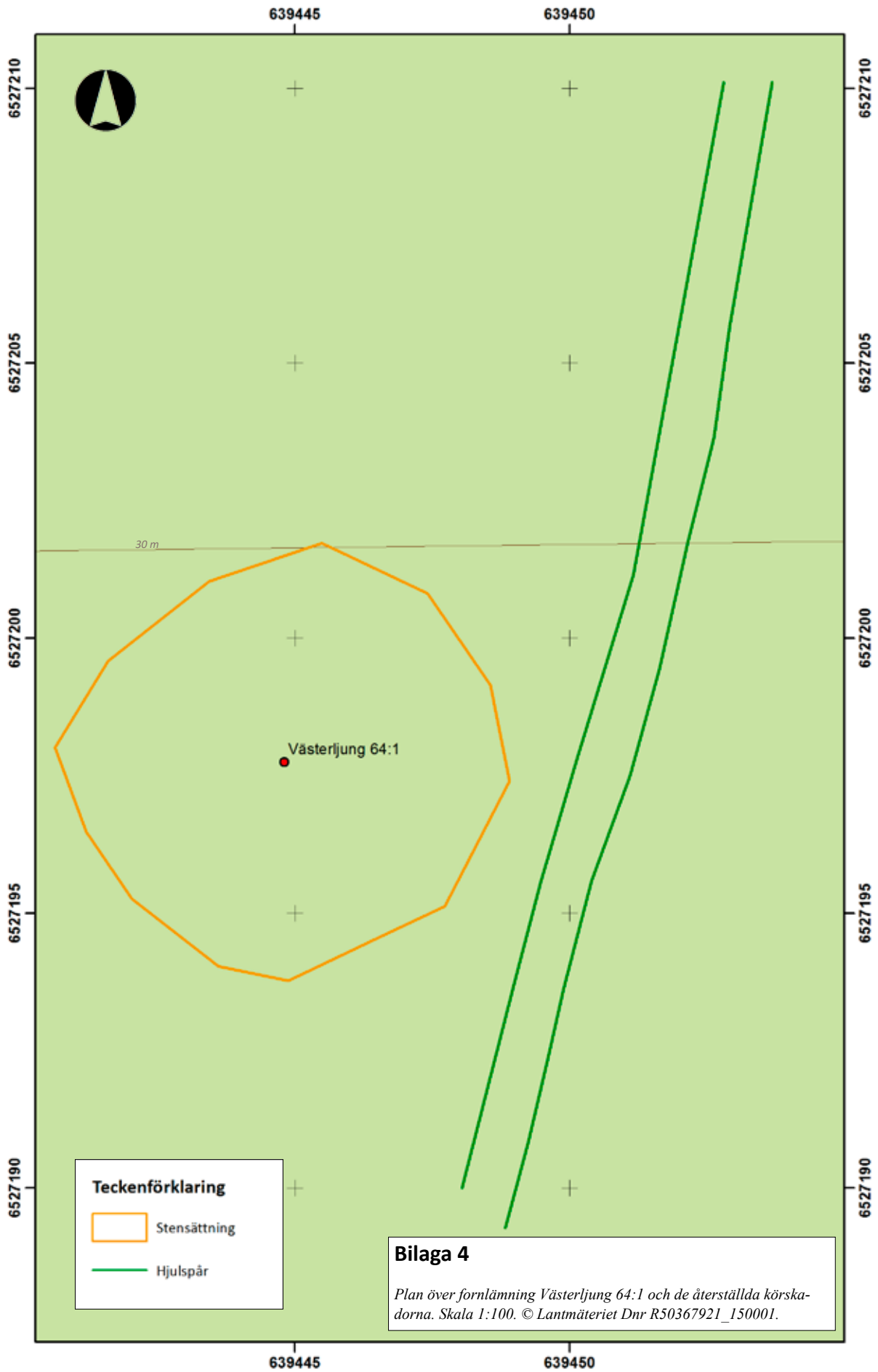

Bilaga 2

Utdrag ur Terrängkartan med undersökningens belägenhet markerad. Skala 1:50 000. Källa: Lantmäteriet.

Bilaga 5. Fotografier

Fornlämning Västerljung 64:1 efter det att tall- och granplantor tagits bort. Bilden är tagen från sydöst. Foto: Ingeborg Svensson 2016, Sörmlands Arkeologi AB.

Hjulspåren öster om fornlämning Västerljung 64:1. Bilden är tagen från söder. Foto: Ingeborg Svensson 2016, Sörmlands Arkeologi AB.

Hjulspåren efter återställning. Bilden är tagen från söder. Foto: Ingeborg Svensson 2016, Sörmlands Arkeologi AB.

*Rishögen som låg väster om stensättningen Västerljung 64:1. Bilden är tagen från söder.
Foto: Ingeborg Svensson 2016, Sörmlands Arkeologi AB.*

*Riset togs bort och spreds ut på behörigt avstånd från stensättningen av markägare Arne Karlsson. Bilden är tagen från söder.
Foto: Ingeborg Svensson 2016, Sörmlands Arkeologi AB.*